

Darko Klier*
Lazo Pajić**

SUBJEKTI U KAZNENOM POSTUPKU - NOVA POZICIJA TUŽITELJA -

Actore non probante reus absolvitur

Autori u svojem članku opisuju novu poziciju tužitelja u kaznenom postupku. Smatraju da je Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku iz srpnja 2008. dosljedno razdvojena funkcija prikupljanja podataka za optužbu, koju funkciju u prethodnom postupku ima državni odvjetnik, od odlučivanja u tom stadiju postupka, koje je pravo i dužnost suca istrage. Naglašavaju da se u prethodnom postupku ukida sudska i uvodi tužiteljska istraga te kriminalistički istražitelj koji djeluje po zahtjevu državnog odvjetnika, a u određenim slučajevima i suca istrage.

U prethodnom postupku državni odvjetnik sam ili preko drugih tijela provodi izvide kaznenih djela, a u slučajevima kad postoji opasnost od odgode može i sam naložiti provođenje posebnih izvida kaznenih djela s privremenim ograničenjem ustavnih prava i sloboda te pretragu uz naknadnu sudsku konvalidaciju. Istraga se prema Prijedlogu temelji na radnjama stranaka, dakle državnog odvjetnika i obrane, a započinje nalogom državnog odvjetnika. Dokazne radnje kojima se zadire u prava i slobode u istrazi odobrava sudac istrage na prijedlog državnog odvjetnika. Državni odvjetnik odlučuje o odgodi kaznenog postupka, pregovara i sporazumijeva se s okrivljenikom o priznanju krivnje. Državni odvjetnik ispituje okrivljenika i svjedoke, a u cilju prisutnosti okrivljenika određuje pritvor u trajanju od 48 sati.

Proširena je i ovlast državnog odvjetnika u slučaju odbačaja kaznene prijave. Državni odvjetnik može putem nadležnih tijela provoditi kontrolu poslovanja pravnih i fizičkih osoba te privremeno oduzimati novac, vrijednosne papire i dokumentaciju.

Autori zaključuju da se nakon ovakve reforme kaznenog postupka naslijeđeno i duboko ukorijenjeno ponašanje subjekata kaznenog postupka te njihovo shvaćanje vlastitih postupovnih uloga mora značajno promijeniti, posebno u mentalnom sklopu državnog odvjetnika, brani-

---

* Darko Klier, zamjenik glavnog državnog odvjetnika RH

** Lazo Pajić, zamjenik glavnog državnog odvjetnika RH

telja pa i budućeg suca istrage. Stoga je nužna edukacija i samoedukacija državnih odvjetnika koja posebnu pozornost mora posvetiti i ovoj dimenziji funkcioniranja "novog" državnog odvjetnika – tužitelja.

I. UVODNE NAPOMENE

Socijalna i normativna nadgradnja novih odnosa u svijetu kao "globalnom selu" protkana je dinamičnom tendencijom prema univerzalizaciji sustava vrijednosti po kriterijima koje determiniraju dosegnute temeljne stečevine najrazvijenijih oblika civilnog društva. Takva kretanja svoju emanaciju nužno imaju i u razvojno nužnom približavanju, a prethodno svakako komplementarnosti, donedavno polariziranih te različitih nacionalnih pravnih sustava, i to prije svega u dijelu koji regulira mehanizme realizacije kaznenopravne pri-nude koja je *in ultima linea* u prevalentnoj funkciji zaštite tako afirmiranih vrijednosti.

Iz navedenog slijedi logika blage i uglavnom konzervativne evolucije prava kaznenopravnog postupanja u civilizacijski u velikoj većini segmenata vodećim državama te bitno stresnija, bolnija i radikalnija dinamika takvih promjena u državama koje nastoje ubrzano dosegnuti paradigmatičan vrijednosni sustav i njegovu učinkovitu zaštitu. Izneseno se poglavito odnosi na zemlje relevantnih tranzicija kakva je i Republika Hrvatska. Intenzitet društvenih turbulencija koje sadržajno imaju afirmativni predznak neminovno je upravno proporcionalan s nastankom i razvojem negativnih tendencija, također "već viđenih" u razvijenim društvima, manifestiranih u najrazličitijim vrstama kriminaliteta, osobito onog najtežeg, koruptivnog i organiziranog, sve izraženije međunarodno povezanog i na taj način etiološki i fenomenološki gotovo globalno označenog.

Zbog opisanih kretanja kojih je, dakle, dio Republika Hrvatska i činjenice da su naše mogućnosti, prema ocjenama mjerodavnih stručnjaka, daljnjih parcijalnih reformi Zakona o kaznenom postupku vrlo ograničene i gotovo iscrpljene, a posebno: da je sustav na normativnoj razini postao smetnja postizanju veće djelotvornosti i bolje zaštite prava i sloboda, da su postupci predu-go trajali te da je u nekim komponentama zakonsko uređenje nužno zahtijevalo optimalno usklađivanje s pravilima Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, otvorena su mnoga pitanja, za koja je, jer se radi o sustavnom zakonu, trebalo provesti odgovarajuća istraživanja i pažljivo predložiti polazne osnove novog sustava hrvatskog kaznenog postupka.

Naime, pozitivno hrvatsko kazneno procesno zakonodavstvo konceptijski je rezultat razvoja sustava koji je izvorno nastao prije više od jednog stoljeća. Tijekom svoje duge povijesti više je ili manje uspješno prilagođavan krupnim državopolitičkim i društvenim promjenama.

Posljednja prilagodba Zakona o kaznenom postupku provedena je 1997. godine.

Na daljnje nužne promjene tog zakona prvenstveno je upozoravalo Državno odvjetništvo Republike Hrvatske. Ocijenjeno je da je postupak prije faze glavne rasprave nužno reformirati da bi državna tijela, koja su odgovorna za otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela te počinitelje mogla otkriti odnosno procesuirati, morala na postupak prije faze glavne rasprave više i učinkovitije, ali i odgovornije, utjecati.

Nikada do sada nije izrečeno, jer nije presudno, no za uspjeh istrage znakovita je, i ipak drukčija, motiviranost državnog odvjetnika nego ona istražnog suca s obzirom na to da tužitelj stremi optuženju i obustava istrage znači mu "negativnu" odluku, koje pitanje istražnog suca zbog njegove dvojake funkcije u istrazi rezultatski ne treba, a možda i ne smije, kapacitirati.

II. PREOBLIKOVANJE KAZNENOG POSTUPKA

Uvažavajući navedene razloge, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske formiralo je 2002. godine Radnu skupinu koja je provela dvogodišnje opsežno istraživanje u svezi s radom državnog odvjetnika u pretkaznenom postupku, dakle prije formalnog podnošenja pisanog zahtjeva odnosno neposrednog optužnog akta sudu, te istraživanje u svezi s uhićenjem i pritvorom. U 2005. i 2006. godini Radna skupina izradila je Platformu u kojoj su označeni najvažniji razlozi i ciljevi reforme kaznenog postupka.¹

Prema Platformi dosljedno je provedeno razdvajanje funkcije prikupljanja podataka za optužbu koju provodi državni odvjetnik od odlučivanja u postupku koje je pravo i dužnost suca.

Načela koja su rezultat spoznaja do kojih se došlo istaknula su najvažnije razloge i ciljeve reforme kaznenog postupka, i to:

- Kazneni postupak u XXI. stoljeću mora jamčiti temeljna prava i slobode, djelotvorno zaštititi društvo od napada i omogućiti komunikaciju u međunarodnim odnosima. Postupanje mora jamčiti pouzdano utvrđivanje istine.
- Kazneni postupak bitno određuje međunarodno pravo i ustavne odredbe, predviđena jamstva na pošteno suđenje, presumpcija nedužnosti, pravo obrane, kontradiktornost dokaza ... itd.
- Kazneni postupak mora biti djelotvorno sredstvo društvene obrane.
- Kazneni postupak u svom predmetu obuhvaća vrlo heterogene pojave kaznenih djela, od najlakših oblika, preko tradicionalnih pojava kaznenih djela

---

¹ Sukladno zahtjevu za koherentnošću zakonodavstva za kaznena djela i druge kažnjive radnje i sustavne djelatnosti njihova sprečavanja i kažnjavanja prema Preporuci Ministarskog odbora Vijeća Europe od 5.9.1996.

protiv temeljnih društvenih vrijednosti, do novih složenih pojava organiziranog međunarodnog kriminaliteta.

- Sustav mora urediti postupanja diferencirano, prilagođeno kaznenom djelu i posebnim kategorijama okrivljenika, omogućiti mirenje i sporazumno rješavanje sporova te osigurati provedbu postupka u razumnom roku i na ekonomičan način.

Sukladno Načelima razvijeno je i razrađeno sljedeće:

1. Reforma prethodnog postupka

- Dosljedno razdvajanje funkcije prikupljanja podataka za optužbu - tu funkciju ima državni odvjetnik, od odlučivanja u postupku - to je pravo i dužnost suca istrage.
- Ukida se sudska i uvodi tužiteljska istraga (uvodi se kriminalistički istražitelj kao tijelo koje djeluje po zahtjevu državnog odvjetnika, u određenim slučajevima i suca istrage).
- Uvodi se sudac istrage kao novo tijelo odlučivanja u prethodnom postupku umjesto dosadašnje kumulacije funkcije istražnog suca (koji je prikupljao podatke i dokaze i odlučivao).

2. Uvođenje novih oblika ubrzanog postupanja

- Rješavanje lakših predmeta mirenjem, sporazumom, uskratom kaznenog progona uz odgovarajuće obeštećenje žrtve.
- Pojednostavnjivanje postupanja u tijeku priprema za glavnu raspravu i proširenje područja primjena sporazuma o kazni.

3. Poboljšanje postupovnih pravila koja uređuju mjere za učinkovito postupanje

- Mjere osiguranja nazočnosti.
- Mjere postupovne stege.

III. O SUBJEKTIMA KAZNENOG POSTUPKA - NOVA ULOGA DRŽAVNOG ODVJETNIKA

Funkcije suđenja, optužbe i obrane jasno su razgraničene.

Uvodi se državnoodvjetnička (tužiteljska) istraga umjesto sudske istrage. Državni odvjetnik obavlja kazneni progon za kaznena djela za koja se progoni

po službenoj dužnosti. Državni odvjetnik ima pravo i dužnost istraživanja u prethodnom postupku (tužiteljskoj istrazi). Državni odvjetnik sam ili preko drugih tijela prima kaznene prijave i druge obavijesti, prikuplja podatke, započinje i vodi istragu, rukovodi radom policijskih i drugih istražnih tijela, podnosi prijedloge za provođenje hitnih sudskih radnji te podnosi zahtjeve za izdavanje sudskih naloga. Državni odvjetnik može u slučajevima kad postoji opasnost od odgode i sam naložiti provođenje posebnih izvida kaznenih djela s privremenim ograničenjem ustavnih prava i sloboda i pretragu uz naknadnu sudsku konvalidaciju. Državni odvjetnik sastavlja optužne akte i druge podneske, zastupa optužbu, predlaže izvođenje dokaza i sudjeluje u njihovu izvođenju, predlaže donošenje presude, podnosi pravne lijekove i poduzima druge radnje u skladu sa Zakonom.

Na raspravi je državni odvjetnik stranka u postupku kojoj je postupovno-pravna pozicija u većoj mjeri izjednačena s položajem optuženika afirmacijom načela "jednakosti oružja".

Sudac istrage u prethodnom postupku odlučuje o zadiranjima u prava i slobode te o dokaznim radnjama koje zadiru u temeljna prava i slobode.

Okrivljenik je građanin kojeg je državno tijelo službeno obavijestilo o vjerojatnosti da je počinio kazneno djelo.

Branitelj okrivljenika je odvjetnik kojeg je imenovao okrivljenik ili je postavljen odlukom suda.

Pod zakonom predviđenim uvjetima kazneni postupak može se voditi i protiv pravne osobe.

Bitna je novina da se uz oštećenika i privatnog tužitelja kao sudionik u kaznenom postupku s posebnim pravima uvodi i žrtva koja se definira kao osoba koja zbog počinjenja kaznenog djela trpi fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda.

Podredno se na ovom mjestu upozorava na vrste i oblike kaznenog postupka:

- redoviti postupak (teška kaznena djela),
- skraćeni postupak (lakša kaznena djela).

U oba postupka predviđeni su ubrzani oblici postupanja.

Tijek redovitog kaznenog postupka (istraga, optuživanje, rasprava, postupak o pravnim lijekovima) jest sljedeći.

Istraga se temelji na radnjama stranaka: državnog odvjetnika i obrane. Zapoinje nalogom državnog odvjetnika o provođenju istrage kad postoje osnove sumnje da je kazneno djelo počinjeno. Nalog o provođenju istrage u pravilu se okrivljeniku dostavlja u roku osam dana od dana izdavanja, zajedno s poukom o pravima. Od trenutka dostave naloga o istrazi okrivljenik ima sva prava obrane, osim prava razgledavanja spisa koje stječe nakon što je ispitan. Istraga je okončana kad je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica ili kad postoji osnova za obustavu istrage.

Dužnost prikupljanja podataka u istrazi leži na državnom odvjetniku kojemu pomaže istražitelj kao novi subjekt prethodnog postupka. Istražitelj postupava prema nalogima državnog odvjetnika, odnosno kad provodi radnje ili druge mjere koje odobrava sudac istrage, po nalogima suca istrage. Sudac istrage pojedine radnje može povjeriti istražitelju. Funkciju istražitelja obnaša (kriminalistička) policija, zatim istražitelj državnog odvjetništva te za određena kaznena djela druga zakonom posebno ovlaštena državna tijela.

Provedba standarda postupka i radnji koje poduzima policija uredit će se posebnim zakonima.

Dokazne radnje kojima se zadire u prava i slobode u istrazi odobrava sudac istrage na prijedlog državnog odvjetnika ili okrivljenika, a u određenim slučajevima i iznimno na prijedlog oštećenika. Sudac istrage odlučuje o valjanosti pojedinih dokaznih radnji provođenje kojih je u slučajevima kad postoji opasnost od odgode naložio državni odvjetnik.

Optuživanje je zaključni dio prethodnog postupka kojim rukovodi sudac istrage i obuhvaća: podizanje optužnice, ispitivanje optužnice, odlučivanje o optužnici, povlačenje, izmjenu i dopunu optužnice, očitovanje okrivljenika o optužnici i pregovaranje o krivnji.

Ispitivanje optužnice omogućuje otklanjanje eventualnih nedostataka iz prethodnog postupka, uključujući i eventualne nezakonitosti prikupljenih dokaza, provjeravanje pretpostavki za raspravu, preciziranje sadržaja optužnice kao predmeta spora između optužbe i obrane na raspravi, pojašnjavanje pravnih pozicija stranaka i određenje gradiva za raspravu.

Rasprava je središnji i najvažniji stadij kaznenog postupka. Zakonom se propisuju pravila o unošenju činjenica i predlaganju dokaza nakon početka glavne rasprave. Izvođenje dokaza ispitivanjem svjedoka i vještaka preuređuje se tako da je do kraja postavljeno akuzatorno. Bitna novina koju uvodi Prijedlog Zakona o kaznenom postupku, koja utječe na provođenje ili izostajanje glavne rasprave te time izravno na dinamiku, trajanje i troškove kaznenog postupka, jesu ubrzani postupci (izricanje presude na temelju sporazuma stranaka; postupci po neposrednoj optužnici; rasprava o izricanju sankcije nakon priznanja okrivljenika).

Za postupak o pravnim lijekovima valja navesti da je zadržana koncepcija žalbe.

Ubrzani postupci u redovitom kaznenom postupku jesu izricanje presude na temelju sporazuma stranaka, postupanje po neposrednoj optužnici i rasprava o izricanju kaznene sankcije nakon priznanja optuženika

Tijek skraćenog kaznenog postupka, koji se vodi za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju do osam godina ili novčana kazna, osim ako za pojedina djela nije drugačije propisano, određuje da ga vodi sudac pojedinac, osim ako zakon ne određuje da se postupak vodi pred sudskim vijećem. Forma optužnih akata sažeta je samo na optužnicu i privatnu tužbu.

Optužnica u skraćenom postupku nema obrazloženje, ali mora imati prijedlog sankcije i određene dokazne prijedloge za svaku točku optužnice. Za razliku od redovitog postupka, ispitivanje optužnice provodi se samo s obzirom na formu. Rasprava mora biti određena u roku osam dana od primitka optužnice ili privatne tužbe i provodi se prema modelu u redovitom kaznenom postupku, u pravilu na jednom ročištu i snima se tehničkim uređajima. Rasprava se ne može održati bez ovlaštenog tužitelja, osim ako on nije prethodno ovlastio oštećenika koji mora biti prisutan da zastupa optužbu.

Ubrzani oblici postupka u skraćenom postupku jesu izricanje presude na temelju sporazuma stranaka, izricanje presude s kaznenim nalogom, izricanje presude sa sudskom opomenom i rasprava o izricanju kaznene sankcije nakon priznanja okrivljenika.

Posebni oblici kaznenog postupka jesu: postupak prema maloljetnim i mlađim punoljetnim okrivljenicima, postupak o odgovornosti pravnih osoba i postupak prema okrivljenicima s duševnim smetnjama.

Prijedlog Zakona o kaznenom postupku proširuje postojeće oblike mirenja, nagodbe i sporazumijevanja u predmetima lakših kaznenih djela.

U predmetima teškog kriminaliteta iznimno se propisuje mogućnost izostanka progona okrivljenika svjedočenje kojeg je ključno za rješavanje najsloženijih predmeta teškog, prije svega organiziranog kriminaliteta.

IV. PRAVA, OBVEZE I DUŽNOSTI DRŽAVNOG ODVJETNIKA

Kao što je naprijed općenito navedeno, nova prava, obveze i dužnosti državnog odvjetnika propisani su nizom odredaba Prijedloga Zakona o kaznenom postupku. U nastavku ovog izlaganja naglasit ćemo najvažnije konkretne odredbe koje reguliraju ta pitanja.

Prije svega ističemo da su prava, obveze i dužnosti državnog odvjetnika, određene u glavi IV. Općih odredbi Prijedloga Zakona o kaznenom postupku u člancima 38.-42.

Prava i dužnosti uređeni su sukladno novom postupovnom položaju državnog odvjetnika. Državni odvjetnik je subjekt koji vodi istragu (članak 38. stavak 2. točke 3. i 4.). On postaje *dominus litis* prethodnog postupka.

Prava i dužnosti državnog odvjetnika uređeni su prema standardima koji su sadržani u brojnim europskim izvorima, posebno Preporuci broj R(00)19 o ulozi državnog odvjetnika u sustavu kaznenog pravosuđa te u Memorandumu koji je u njezinu prilogu. Točkama 3., 23. i 24.-36. Preporuke određene su zadaće državnog odvjetnika koje njima sukladno uređuje i Prijedlog Zakona o kaznenom postupku. (Napominje se da je posebno u prilogu Prijedloga Zakona o kaznenom postupku istaknut dio koji uređuje odnos državnog odvjetnika sa sudom - točke 17. do 20. - pri čemu predloženo uređenje postupka ničim

ne dovodi u pitanje neovisnost suca, a za radnje koje postaju obveza državnog odvjetnika postoji i mogućnost prelaska iz državnog odvjetništva u sud na temelju ovlaštenog zahtjeva.)

Preporukom je uređen odnos državnog odvjetnika s policijom (točke 21.-23.).

Državni odvjetnik nužno ima najmanje dvije funkcije:

- nadzor nad djelovanjem policije i
- skrb za zaštitu ljudskih prava.

Državni odvjetnik odgovoran je za zakonitost postupanja policije u kojem smislu ima posebne ovlasti usmjeravanja i prava izdavanja naloga (sukladno Načelima, točka II.3.3.).

Odnos državnog odvjetnika prema policiji kako je uređen Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku pretpostavlja korjenite promjene u pristupu zadaćama koje moraju izvršiti državni odvjetnici te policija, a nužno mu je prilagoditi i propise o državnom odvjetništvu te propise vezane za rad policije.

Državni je odvjetnik subjekt koji vodi istragu (članak 38. stavak 2. točke 3. i 4.), pa je i u tom svojstvu njegov položaj usklađen s akuzatornom strukturom kaznenog postupka.

Okrivljenik prema Prijedlogu Zakona o kaznenom postupku ima od samog početka postupanja u svezi s kaznenim djelom kao protivnika stranku - državnog odvjetnika. Prijedlog Zakona o kaznenom postupku usklađen je s preporukama broj R(87)11 i R(00)19. Taj je odnos novost u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.

Sud je, prema Prijedlogu Zakona o kaznenom postupku, tijekom kaznenog postupka neutralan subjekt koji odlučuje o pravima, uspostavlja ravnotežu među suprotstavljenim strankama i kad je to potrebno regulira njihove odnose. U prethodnom postupku tu funkciju ima sudac istrage, a kasnije drugo tijelo suda. Sudac u prethodnom postupku odlučuje, ali više ne istražuje.

Sudac istrage postaje jamac zaštite prava i sloboda (prema Načelu, točka I.3.4., postaje "neutralni treći" u sukobu dviju stranaka) te prestaje biti "protivnik" okrivljenika – on je od početka do kraja arbitar u sporu koji već u toj fazi vode dvije suprotstavljene stranke.

Dokazna inicijativa postala je isključivo stranačka. Takav ustroj postavlja bitno drugačije i složenije zadaće pred državnog odvjetnika.

Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku u članku 38. određeno je:

- (1) Temeljno pravo i glavna dužnost državnog odvjetnika je progon počinitelja kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti.
- (2) U predmetima kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti državni odvjetnik ima pravo i dužnost:
  1. poduzimanja potrebnih radnji radi otkrivanja kaznenih djela i pronalazjenja počinitelja;

2. poduzimanja izvida kaznenih djela te nalaganja i nadzora provođenja pojedinih izvida radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje istrage;
  3. donošenja naloga i provođenje istrage;
  4. provođenja i nadzora provođenja dokaznih radnji;
  5. predlaganja privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi;
  6. odlučivanja o odgodi kaznenog progona, pregovaranja i sporazumijevanja s okrivljenikom o priznanju krivnje na način i pod uvjetima propisanim ovim zakonom;
  7. podizanja i zastupanja optužnice, predlaganja izdavanja kaznenog naloga pred nadležnim sudom;
  8. izjavljivanja da neće poduzeti kazneni progon u slučaju iz članka 286. stavka 2. ovog zakona;
  9. podnošenja žalbi protiv nepravomoćnih sudskih odluka;
  10. sudjelovanja u postupku u povodu zahtjeva za sudskom zaštitom protiv odluke ili radnje tijela uprave nadležnog za izvršenje kazne ili mjere oduzimanja slobode izrečene pravomoćnom presudom u kaznenom postupku;
  11. poduzimanja drugih mjera predviđenih zakonom;
- (3) Državni odvjetnik pokreće posebne postupke i sudjeluje u posebnim postupcima kad je to predviđeno zakonom.
- (4) Glavni državni odvjetnik odlučuje o davanju postupovnog imuniteta pripadniku zločinačke organizacije u skladu sa zakonom.

Posebno je važna odredba točke 2. koja određuje državnog odvjetnika kao tijelo koje poduzima izvide samostalno, zatim odredba točke 3. koja uređuje novu ulogu državnog odvjetnika u donošenju naloga za provođenje istrage i u provođenju istrage, zatim točka 4. koja određuje provođenje dokaznih radnji na način da ih provodi i nadzire državni odvjetnik. Dokazne radnje prije početka postupka provodi državni odvjetnik na način određen člancima 213.-215. Prijedloga Zakona o kaznenom postupku, a također se ističe da dokazne radnje u istrazi po nalogu državnog odvjetnika poduzima istražitelj ili policija.

Također je važna nova odredba iz članka 38. stavka 2. točke 8. Prijedloga prema kojoj državni odvjetnik može dati izjavu da neće poduzeti kazneni progon protiv svjedoka, u slučaju kad prilikom ispitivanja taj svjedok uskrati odgovor na pitanje ako je vjerojatno da bi time izložio sebe ili bliskog rođaka kaznenom progону, teškoj sramoti ili znatnoj materijalnoj šteti. U tom slučaju državni odvjetnik može predložiti prekid radnje ispitivanja radi davanja izjave koja mora biti pisana i ovjerena pečatom i potpisom višeg državnog odvjetnika, tu izjavu državni odvjetnik predaje svjedoku, nakon čega se protiv svjedoka ne može poduzeti kazneni progon za kazneno djelo na koje se odnosi

izjava, ali se može progoniti za kazneno djelo davanja lažnog iskaza. Ovom odredbom omogućuje se državnom odvjetniku prikupljanje dokaza važnih za dokazivanje težeg kaznenog djela druge osobe za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od deset ili više godina (članak 286. stavci 1.-4. Prijedloga).

Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku u članku 39. određeno je:

- (1) Stvarna nadležnost državnog odvjetnika u kaznenom postupku propisuje se posebnim zakonom.
- (2) Mjesna nadležnost državnog odvjetnika određuje se prema odredbama koje važe za nadležnost suda područja za koje je državni odvjetnik postavljen.
- (3) Sukob nadležnosti između državnih odvjetnika rješava zajednički neposredno viši državni odvjetnik.

Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku u članku 40. određeno je:

Kad postoji opasnost od odgode, radnje u postupku poduzet će i nadležni državni odvjetnik, ali o tome mora odmah izvijestiti nadležnog državnog odvjetnika.

Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku u članku 41. određeno je:

- (1) Državni odvjetnik poduzima sve radnje u postupku na koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na temelju posebnog zakona ovlaštene da ga zastupaju u kaznenom postupku.
- (2) Pri poduzimanju izvida kaznenih djela policija je dužna postupati po nalogu državnog odvjetnika koji je izdan u skladu s ovim zakonom (članak 208. stavak 2.).
- (3) Druga državna tijela po nalogu državnog odvjetnika poduzimaju radnje sukladno ovom zakonu.
- (4) Dokazne radnje prije početka postupka (članci 213.-215.) i radnje u istrazi po nalogu državnog odvjetnika poduzimaju istražitelj ili policija.

Važnost ovih odredaba je u tome što je policija dužna postupati po nalogu državnog odvjetnika prilikom provođenja izvida, a isto je tako propisana obveza drugih državnih tijela poduzimati radnje po nalogu državnog odvjetnika. Iz ovog članka proizlazi da izvide ne provodi samo državni odvjetnik, već dokazne radnje prije početka postupka kao i dokazne radnje u istrazi po nalogu državnog odvjetnika moraju poduzimati istražitelj ili policija.

Prijedlogom Zakona o kaznenom postupku u članku 42. određeno je:

Državni odvjetnik može, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonom, odustati od kaznenog progona do završetka rasprave.

Položaj državnog odvjetnika, dakle, u osnovi je određen uvodnim odredbama te odredbama glave IV. Prijedloga Zakona o kaznenom postupku odnosno odredbama iz članka 208. stavka 2., odredbama iz članka 213.-215.

odnosno ostalim odredbama Prijedloga Zakona o kaznenom postupku kojima je određeno postupanje *in concreto*.

Osim navedene glave IV. posebno su s gledišta nove uloge državnog odvjetnika važne odredbe analiza kojih slijedi u nastavku ovog rada.

Glava IX

MJERE OSIGURANJA PRISUTNOSTI OKRIVLJENIKA I DRUGE MJERE OPREZA

Člankom 97. stavkom 3. Prijedloga propisano je da dovedbeni nalog pod uvjetima iz članka 208. stavka 3. ("Uz prethodnu obavijest državnom odvjetniku policija može pozivati građane. Uz prethodnu obavijest državnom odvjetniku, prisilno se može dovesti osumnjičenik...") mogu izdati državni odvjetnik, istražitelj i policija.

Člankom 98. stavkom 1. Prijedloga propisano je da mjere opreza može odrediti i državni odvjetnik, a člankom 98. stavkom 5. određeno je da prije započinjanja kaznenog postupka mjere opreza određuje i ukida državni odvjetnik.

Člankom 112. stavcima 1. i 2. Prijedloga propisano je da državni odvjetnik određuje pritvor za kaznena djela za koja se kazneni progon poduzima po službenoj dužnosti, a za koja je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža, na rok od 48 sati, a o žalbi na odluku odlučuje sudac istrage. Na prijedlog državnog odvjetnika, ako se radi o kaznenom djelu za koje je zapriječena kazna zatvora iznad dvanaest godina, sudac istrage može produljiti pritvor još za 48 sati.

Važnost tih rokova ogleda se u činjenici da se kod složenijih kaznenih postupaka dokazne radnje moraju prikupiti u vrlo kratkim rokovima, što bi moglo utjecati na efikasnost kaznenog postupka.

Člankom 125. stavkom 1. točkama 4. i 5. Prijedloga pritvor se prije podizanja optužnice ukida na prijedlog državnog odvjetnika, ali isto tako pritvor se ukida i kada državni odvjetnik neopravdano ne poduzima radnje u postupku.

Glava XIII

PRAVNA POMOĆ

Člankom 191. stavkom 1. Prijedloga propisano je da državni odvjetnik može za potrebe vođenja kaznenog postupka zahtijevati pomoć od sudova, istražitelja, tijela državne uprave i drugih državnih tijela. Oni su dužni udovoljiti traženju u najkraćem roku, a o eventualnim zaprekama izvijestiti državnog odvjetnika bez odgode.

Glava XIV

POSEBNE PRETPOSTAVKE ZA KAZNENI PROGON I ZAPOČINJANJE KAZNENOG POSTUPKA

Člankom 201. Prijedloga propisano je da se pod uvjetima iz međunarodnih ugovora i posebnog zakona mogu provoditi zajedničke istrage za kaznena djela predviđena tim ugovorom i posebnim zakonom.

Drugi dio

REDOVITI POSTUPAK

A. Prethodni postupak

Glava XVI

KAZNENI PROGON

1. Kaznena prijava

U razmatranju ovih odredaba potrebno je istaknuti da je člankom 2. Prijedloga propisano da *kazneni progon* započinje upisom kaznene prijave u upisnik (članak 205. stavak 4.), a člankom 17. Prijedloga da *kazneni postupak* započinje izdavanjem naloga o provođenju istrage (članak 217.), potvrđivanjem optužnice kad nema istrage (članak 341. stavak 2. i članak 526.), određivanjem rasprave po privatnoj tužbi u skraćenom postupku (članak 527. stavak 1.), izdavanjem kaznenog naloga (članak 541. stavak 1.).

Člankom 204. stavkom 2. propisano je podnošenje kaznene prijave od policije, s time da će to biti uređeno posebnim zakonom, što je važno zbog uloge policije u otkrivanju kaznenih djela i utvrđenju trenutka u kojemu i za što počinje odgovornost državnog odvjetnika.

Člankom 205. stavkom 4. propisano je da državni odvjetnik upisuje kaznenu prijavu u upisnik kaznenih prijava odmah po primitku, osim u slučaju iz članka 206. stavaka 7. i 8., a tom je odredbom propisano kada i zašto se kaznena prijava ne upisuje odmah u upisnik. Naime, s obzirom na kratkoću rokova i obvezu državnog odvjetnika da provede izvide i donese meritornu odluku, važna je ova odredba kojom je propisano da državni odvjetnik može pozvati podnositelja kaznene prijave i druge osobe u svrhu prikupljanja potrebnih obavijesti koje će pridonijeti ocjeni vjerodostojnosti navoda u prijavi. Također se prije upisa kaznene prijave može pozvati podnositelja da je ispravi i dopuni, a ako podnositelj ne postupi po tom traženju, ta kaznena prijava, poziv podnositelju kaznene prijave i službena bilješka državnog odvjetnika stavljaju se u upisnik raznih kaznenih predmeta, a ne u upisnik kaznene prijave.

Člankom 206. stavkom 1. točkom 5. propisana je nova odredba o razlogu za odbačaj kaznene prijave “ako podaci u prijavi upućuju na zaključak da prijava nije vjerodostojna”.

Člankom 206. stavkom 3. propisano je da državni odvjetnik ne daje oštećeniku uputu za preuzimanje kaznenog progona, ako se radi o razlozima iz članka 521., a to su slučajevi kad postoji sumnja na počinjenje kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora do pet godina, ali zakonom propisani razlozi govore da nema potrebe za pokretanjem kaznenog postupka zbog “specijalne svrhovitosti”, o čemu će biti detaljnije izloženo kod odredba koje propisuju skraćeni postupak.

Člankom 206. stavkom 4. određeno je osnovno pravilo da izvide po kaznenoj prijavi provodi državni odvjetnik. Ako ih ne može provesti sam ili preko drugih tijela, tada državni odvjetnik daje nalog za provođenje izvida policiji. Policija je dužna postupiti po nalogu državnog odvjetnika, a ako državni odvjetnik nije drugačije naložio, tada je o rezultatima dužna izvijestiti državnog odvjetnika najkasnije u roku trideset dana.

Članak 206. stavak 5. propisuje važnu obvezu državnih tijela da po nalogu državnog odvjetnika provode kontrolu poslovanja pravnih i fizičkih osoba te privremeno oduzmu novac, vrijednosne papire i dokumentaciju, kao i da dostavljaju sve podatke koji mogu poslužiti kao dokaz o počinjenom kaznenom djelu ili imovini ostvarenoj kaznenim djelom. Za nepostupanje po nalogu državnog odvjetnika člankom 206. stavkom 6. propisano je pravo državnog odvjetnika tražiti od suca istrage kažnjavanje odgovorne osobe zbog nepostupanja, i to novčanom kaznom ili kaznom zatvora.

2. Izvidi kaznenih djela

Člankom 207. propisano je da policija ima pravo i dužnost provoditi izvide, što će biti propisano odredbama posebnog zakona.

Člankom 208. propisano je pravo i dužnost državnog odvjetnika da sam provodi izvide ili nalaže provođenje izvida policiji. Pri tome je stavkom 3. propisano da policija može pozivati građane uz prethodnu obavijest državnog odvjetniku, a isto tako može prisilno dovesti osumnjičenika uz prethodnu obavijest državnog odvjetniku.

Člankom 210. propisano je da policija može počinitelja zadržati na mjestu počinjenja kaznenog djela do dolaska državnog odvjetnika ili tu osobu uputiti državnog odvjetniku, u roku od šest sati.

Člankom 212. utvrđena je ovlast glavnog državnog odvjetnika za odbacivanje kaznene prijave ili obustavu kaznenog postupka prema okrivljeniku, ako je to važno za otkrivanje i dokazivanje kaznenog djela članova zločinačke organizacije. Prilikom odlučivanja o odbačaju takve kaznene prijave ili obustavi kaznenog postupka važna je razmjernost težine počinjenog kaznenog djela i značenje iskaza takvog počinitelja kaznenog djela.

4. Dokazne radnje prije početka postupka

Člankom 213. stavkom 1. propisana je obveza i pravo državnog odvjetnika ili na temelju njegova naloga istražitelja da mogu prije pokretanja istrage, kad je istraga obvezna, provesti dokazne radnje za koje postoji opasnost od odgode.

Člankom 213. stavkom 2. propisano je provođenje dokaznih radnji i kad istraga nije obvezna, a to je slučaj iz članka 341. stavaka 2. i 3. Prijedloga, dakle kad je riječ o kaznenom djelu za koje je propisana kazna do petnaest godina, pa državni odvjetnik podiže optužnicu bez provođenja istrage. U tom slučaju državni odvjetnik ili istražitelj po njegovu nalogu mogu poduzeti dokazne radnje za koje postoji opasnost od odgode, ali isto tako i dokazne radnje koje su svrhovite za odlučivanje.

Člankom 214. stavkom 1. propisano je da u slučaju kad je riječ o N.N. počinitelju državni odvjetnik ili istražitelj po njegovu nalogu mogu ispitati svjedoke ako je to svrhovito ili postoji opasnost od odgode.

Svi naprijed navedeni instituti drugačije određuju postupanje u odnosu na hitne istražne radnje u ZKP-u.

Člankom 215. stavkom 1. propisano je provođenje posebnih dokaznih radnji, koje su detaljno opisane u člancima 332.-339. Prijedloga. Važno je da poduzimanje tih radnji državni odvjetnik ne može zahtijevati od suca istrage. Postavlja se pitanje da li bi bilo brže i učinkovitije postupanje državnog odvjetnika kad bi on sam provodio te posebne dokazne radnje. Važno je naglasiti da i nadalje nalog o poduzimanju posebnih dokaznih radnji izvršava policija.

Glava XVII

ISTRAGA

1. Pokretanje, tijek i okončanje istrage

Člankom 216. propisano je provođenje istrage ako je zapriječena kazna dugotrajnog zatvora ili ako je riječ o jednom od šesnaest taksativno nabrojanih kaznenih djela, pri čemu je važna odredba članka 217. po kojoj državni odvjetnik izdaje nalog o provođenju istrage, i to u roku od devedeset dana od dana upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava. Pri tome je propisano da će se nalog o provođenju istrage zabilježiti u upisnik kaznenih prijava.

Člankom 217. stavkom 4. propisano je pravo državnog odvjetnika za podnošenje prijedloga sucu istrage da se protiv okrivljenika odredi istražni zatvor ili druge mjere osiguranja prisutnosti.

Člankom 218. propisana je obveza državnog odvjetnika da nalog o provođenju istrage dostavi okrivljeniku u roku od osam dana, s time da stavak 3. daje pravo državnog odvjetniku da tu obvezu odgodi do mjesec dana ako

bi se dostavom naloga o provođenju istrage ugrozio nečiji život, tijelo ili imovina većih razmjera.

Članak 219. stavak 1. propisao je da istragu provodi državni odvjetnik, s time da sukladno odredbi stavka 2. provođenje dokaznih radnji može povjeriti istražitelju, a na temelju stavka 3. provođenje posebnih izvidnih radnji povjerava policiji.

Člankom 226. stavkom 1. propisana je jedna od kontrolnih uloga suca istrage koja mu daje ovlast da kad odlučuje o nekom od pitanja iz svoje nadležnosti i ustanovi postojanje razloga za prekid ili obustavu istrage, može donijeti rješenje u smislu članka 223. (prekid) ili članka 224. (obustava).

Člankom 228. propisano je da državni odvjetnik završava istragu kad su provedene sve propisane radnje, a stanje u istrazi je dovoljno razjašnjeno.

Člankom 229. propisano je da je državni odvjetnik nakon provedene istrage dužan optužnicu podići u roku od petnaest dana ili je u tom roku dužan obustaviti istragu, s time da viši državni odvjetnik može taj rok produljiti još za petnaest dana.

Člankom 230. propisano je da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, a u složenim predmetima za najdulje dvanaest mjeseci, dok je u posebno složenim predmetima taj rok osamnaest mjeseci.

Člankom 231. stavkom 1. propisano je da je postupanje tijekom istrage tajno.

Člankom 233. propisano je da okrivljenik mora biti ispitan prije okončanja istrage, a ispituje ga državni odvjetnik ili po njegovu nalogu istražitelj.

2. Dokazno ročište

Člankom 235. propisano je da sudac istrage provodi dokazno ročište na prijedlog državnog odvjetnika, a člankom 236. propisano je kada se provodi dokazno ročište. Postavlja se pitanje usporava li takav način rad državnog odvjetnika.

Glava XVIII

DOKAZNE RADNJE

1. Pretraga

Člankom 242. propisano je da pretragu na zahtjev državnog odvjetnika određuje sudac istrage, a pretragu provode državni odvjetnik, istražitelj i policija.

Člankom 245. propisano je da iznimno, za taksativno navedena djela, državni odvjetnik može sam naložiti pretragu, pri čemu sudac istrage kontrolira zakonitost tog naloga i obavljene pretrage.

Člankom 246. propisano je da državni odvjetnik, istražitelj i policija kad provode očevid mogu provesti pretragu bez naloga.

2. Privremeno oduzimanje predmeta

Ovu materiju reguliraju odredbe članaka 261.-271. Vrlo je važna odredba članka 265. po kojoj banka može uskratiti davanje podataka koji su bankarska tajna, a ako je davanje podataka uskraćeno, državni odvjetnik može tražiti od suda izdavanje rješenja o davanju tih podataka. Mislimo da bi bilo učinkovitije kad bi nalog mogao odmah izdati državni odvjetnik.

Ovom odredbom utvrđeno je također da ako postoji sumnja da se na računu nalaze sredstva povezana s kaznenim djelom, državni odvjetnik može predložiti sudu da izda nalog banci za dostavu podataka o tim računima, a ovisno o fazi postupka, odluku o tome donosi sudac istrage, ili sud koji ispituje optužnicu, ili sud pred kojim će se održati rasprava. Mislimo da bi i kod te odredbe bilo učinkovitije da takav nalog može izdavati državni odvjetnik.

Člankom 266. propisano je pod kojim se uvjetima i na koji način mogu obustaviti određene financijske transakcije. Opet se prema Prijedlogu radi o procesnoj radnji koja se provodi tako da državni odvjetnik predlaže, a ne može sam poduzeti tu dokaznu radnju.

3. Ispitivanje okrivljenika

Člankom 275. propisano je da se prvo ispitivanje okrivljenika snima uređajem za audio-video snimanje. Državni odvjetnik mora napraviti prijepis tog iskaza ako se radi o dokaznoj radnji prije pokretanja istrage (članak 343.).

4. Ispitivanje svjedoka

Člankom 286. propisano je da ako svjedok uskrati odgovor iz zakonom propisanih razloga (izložio bi se kaznenom progonu i dr.), državni odvjetnik može izjaviti da neće protiv njega poduzeti kazneni progon i predložit će prekid radnje radi davanja izjave da ga neće kazneno goniti. Mora se raditi o iskazu svjedoka koji se odnosi na određena važna pitanja za dokazivanje težeg kaznenog djela druge osobe za koje je propisano deset godina kazne zatvora i više, s time da izjava državnog odvjetnika mora biti pisana i ovjerena pečatom višeg državnog odvjetnika.

Člankom 294. propisano je ispitivanje ugroženog svjedoka tako da se on ispituje na poseban način i sudjeluje u postupku kao zaštićeni svjedok.

Člankom 295. propisano je da je državni odvjetnik dužan čim sazna da se radi o ugroženom svjedoku predložiti sucu istrage poseban način sudjelovanja tog svjedoka u postupku, nakon čega sudac istrage donosi odgovarajuće

rješenje o posebnom načinu ispitivanja svjedoka. I za ovu radnju postavlja se pitanje ne bi li bilo efikasnije da sam državni odvjetnik donese odgovarajuće rješenje o takvom načinu ispitivanja svjedoka.

8. Vještačenje

Člankom 309. stavkom 1. propisano je da se vještačenje određuje pisanim nalogom tijela koje vodi postupak. Prema tome, riječ je o novoj ulozi državnog odvjetnika koji će donositi takve naloge.

12. Posebne dokazne radnje

Odredbama članaka od 332. do 340. propisani su uvjeti pod kojima se, za koja se kaznena djela i u kojim rokovima mogu provoditi posebne dokazne radnje (nadzor i tehničko snimanje, prikupljanje računalnih podataka, uporaba prikrivenih istražitelja i dr.), pri čemu je bitno da sve posebne dokazne radnje na prijedlog državnog odvjetnika odobrava sudac istrage, radnje izvršava policija, a maksimalno trajanje tih radnji, i to u posebno složenim predmetima, jest dvanaest mjeseci. Mislimo da bi bilo učinkovitije da te dokazne radnje neposredno nalogom određuje državni odvjetnik.

Glava XIX

OPTUŽIVANJE

Člankom 341. stavkom 1. propisano je da optužnicu državni odvjetnik podiže nakon što je završena istraga, a stavkom 2. da optužnicu podiže bez provođenja istrage za djela za koja je propisana kazna zatvora do petnaest godina. Zakon pri tome ne propisuje obvezatno provođenje istrage (člankom 216. stavcima 1. i 2. propisana su kaznena djela za koja je istraga obvezatna).

Člankom 341. stavkom 3. propisano je da optuženik uvijek mora biti ispitivan prije podizanja optužnice, osim ako se radi o suđenju u odsutnosti.

Člankom 342. stavkom 2. propisano je da tužitelj dostavlja sudu uz optužnicu i opis dokaza koje ne namjerava izvoditi pred sudom, ako upućuju na nedužnost i na manji stupanj krivnje okrivljenika ili predstavljaju olakotne okolnosti.

3. Postupak pred optužnim vijećem

Člankom 350. stavkom 2. propisano je da državni odvjetnik, ako je prisutan ročištu, iznosi rezultate prethodnih istraživanja i dokaze na kojima se zasniva optužnica i koji opravdavaju njezino podizanje.

4. Odlučivanje o potvrđivanju optužnice

Člankom 356. stavkom 3. propisano je da ako optužno vijeće nije potvrdilo optužnicu, državni je odvjetnik dužan u roku od osam dana donijeti nalog za dopunu istrage ili odustati od kaznenog progona.

5. Očitovanje o krivnji i pregovaranje o sankciji

Članak 360. vrlo je važan u propisivanju nove uloge državnog odvjetnika jer se njime utvrđuje da okrivljenik i državni odvjetnik mogu pregovarati o uvjetima priznavanja krivnje i sporazumijevanju o sankciji, a to će zahtijevati posebnu edukaciju državnih odvjetnika i branitelja.

Treći dio SKRAĆENI POSTUPAK

Glava XXV ZAJEDNIČKE ODREDBE

Člankom 521. propisano je da državni odvjetnik može rješenjem odbaciti kaznenu prijavu i odustati od kaznenog progona iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ako je s obzirom na okolnosti vjerojatno da će se u kaznenom postupku primijeniti članak 58. Kaznenog zakona (uvjeti za oslobođenje od kazne); ako je u tijeku izvršenje kazne ili sigurnosne mjere, a pokretanje kaznenog postupka za drugo kazneno djelo nema svrhe s obzirom na težinu djela; ako je okrivljenik izručen stranoj državi radi provođenja postupka za drugo kazneno djelo; ako je okrivljenik prijavljen za više kaznenih djela, ali je svrhovito da se osudi samo za jedno jer pokretanje kaznenog postupka za druga kaznena djela ne bi imalo bitnog utjecaja na izricanje kazne ili drugih sankcija. Pri tome je važno da oštećenik po tom rješenju o odbačaju ne može preuzeti kazneni progon, niti je protiv tog rješenja državnog odvjetnika dopuštena žalba. Međutim, državni odvjetnik dužan je takvo rješenje dostaviti oštećeniku uz pouku da imovinsko-pravni zahtjev može ostvarivati u parnici.

Člankom 522. propisano je da državni odvjetnik može nakon prethodno pribavljene suglasnosti žrtve ili oštećenika odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ako okrivljenik preuzme jednu od taksativno navedenih obveza (npr. uplata određene svote u korist javne ustanove; obavljanje rada za opće dobro na slobodi; isplata dospjelog zakonskog uzdržavanja i dr.).

Naprijed navedene odredbe osigurat će pojednostavnjenje i ubrzanje kaznenog postupka i rasterećenje suda za “bagatelna” kaznena djela.

Glava XXVI

IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA I IZRICANJE SUDSKE OPOMENE

1. Izdavanje kaznenog naloga

Člankom 540. stavkom 1. utvrđeno je da za kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, a za njih nije nadležno vijeće, te za koja je saznao na temelju vjerodostojnog sadržaja kaznene prijave državni odvjetnik može u optužnici zatražiti da sud izda kazneni nalog u kojem će okrivljeniku izreći određenu kaznu ili mjeru bez provođenja rasprave.

Ovom odredbom također je, kao i odredbama naprijed navedenog skraćelog postupka, osigurano ubrzanje kaznenog postupka rasterećenjem suda.

V. ZAKLJUČNE PERCEPCIJE O NOVOM POLOŽAJU DRŽAVNOG ODVJETNIKA U KAZNENOM POSTUPKU

Iz izloženog u ovom radu razvidno je da je položaj državnog odvjetnika u funkciji tužitelja prema odredbama Prijedloga Zakona o kaznenom postupku drukčiji od onog prema pozitivnom kaznenopostupovnom pravu, znakovito složeniji i delikatniji, s naglaskom na relevantnu operativnu i postupovnu proaktivnost i agresivnost te odlučujuću odgovornost za tijek i uspjeh kaznenog postupanja, uz nužnu brižnost za zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda.

Kaznenopravno dogmatski, ovom reformom kaznenog postupka predviđen je određeni adaptirani oblik stranačkog postupka, s time da je iz Prijedloga Zakona o kaznenom postupku jasno da se ukidanjem tradicionalne dužnosti istražnog suca ne ukida istražni monopol državnog tijela.

Ovako oblikovan i modificiran stranački postupak, osobito u prethodnoj fazi kaznenog postupanja, što se državnog odvjetnika tiče, samo na prvi pogled ne izaziva bitne promjene u njegovim stajalištima i ponašanju, budući da državni odvjetnik nije samo stranka u postupku, nego istovremeno i državno tijelo usmjereno na pravilno i zakonito donošenje odluke, što nadalje podrazumijeva da bi tome dosljedno s približno istom brigom kao i u drugačije oblikovanim prethodnim postupcima istraživao kako optužne tako i obrambene hipoteze.

Međutim, sukladno epistemološkim temeljima stranački oblikovanog postupka, nužno je uzeti u obzir pretpostavku da istina proizlazi iz sukoba dvaju

stranačkih vektora. Stoga, ako se državni odvjetnik drži nepristrano, a obrana postupa pristrano i pretjerava, rezultat suprotstavljenih hipoteza odnosno suprotstavljenih stranačkih vektora pomiče se u prilog obrane. Da bi uspostavio povoljnu ravnotežu s ciljem utvrđivanja istine, državni odvjetnik nužno mora jačati svoju stranačku orijentaciju.

Postupovna polarizacija stranaka i praktički mogućnost “dviju istraga” odnosno dviju verzija događaja može eventualno biti korisna pred raspravnim sudom koji je objektivno duže vrijeme u neizvjesnosti, pa je manje vjerojatno da će prebrzo stvoriti svoj sud o događaju odnosno postavljenim hipotezama.

Valja napomenuti da se zagovornici dosljedno stranački oblikovanog postupka pozivaju na epistemološke prednosti dijalektičke metode, sukladno čemu su suprotstavljene oprečne teze najbolji način utvrđivanja istine, no koliko god taj argument bio popularan i indikacija da dijalektički pristup osigurava uspješnu i nepristranu težnju za istinom nositelja suprotstavljenih teza, treba biti realan i konstatirati da obrana najčešće sudjeluje u utvrđivanju istine samo kad se ona ne kosi s njezinim probicima.

U Platformi kojom su označeni najvažniji razlozi i ciljevi reforme kaznenog postupka i prema Načelima označeno je: “Postupanje mora jamčiti pouzdano utvrđivanje istine”, odnosno određeno je da je državni odvjetnik stranka u postupku položaj koje se mora u većoj ili manjoj mjeri izjednačiti s položajem optuženika u nastojanju postizanja “jednakosti oružja”.

Prema istaknutom, reformom se želi postići potpuno poštovanje načela pravičnog postupanja s ciljem pouzdanog utvrđivanja istine. Pravični postupak nameće uspostavu “jednakosti oružja” optužbe i obrane, a koegzistencija istrage državnog odvjetnika i privatnih izvida obrane u prethodnom postupku blizu su tom idealu, međutim ipak idealu. Pragmatični razlozi eventualno veće učinkovitosti takvog postupka mnogo su plauzibilniji argument, jer se govori o približavanju idealu “jednakosti”, a ne i o njegovu ostvarenju.

Naslijeđeno i duboko ukorijenjeno u tradiciji ponašanje subjekata kaznenog postupka te njihovo shvaćanje vlastitih postupovnih uloga nedvojbeno se mora značajno promijeniti, pa se već sada mora i s psihološkog aspekta spoznati potreba za promjenama u mentalnom sklopu državnog odvjetnika, svakako i suca i branitelja.

Ilustracije radi daje se primjer koliko tradicionalno shvaćanje postupovnih uloga utječe na primjenu procesnih propisa. Pristup raspravnih sudaca Haškog tribunala u dokaznom postupku toliko je različit koliko je različito organizirano postupovno zakonodavstvo zemalja iz kojih dolaze na dužnost sudaca Tribunala. Iste norme o utvrđivanju činjenica primjenjuju se na različit način; *eadem sed aliter*. U kontinentalnoj Europi suci su bili još od kasnog srednjeg vijeka istražitelji odgovorni za utvrđivanje činjenica: *ventilatio veritatis*, što im je u tom razdoblju bio i temeljni zadatak. Nije stoga rijetkost da se suci koji dolaze iz tih zemalja bez rezervi upleću u ispitivanje svjedoka.

Tome nasuprot, u Engleskoj se u kasnom srednjem vijeku, dakle u isto vrijeme, iskristalizirala uloga porote kao donositelja odluke. Bit sudačke funkcije u Engleskoj je nadzor nad odvijanjem spora stranaka, a kako na strankama leži teret dokaza, to suci iz zemalja u kojima je dosljedno oblikovan stranački postupak ne samo da se ne upleću u rad stranaka pred Tribunalom, odnosno ne samo da ne postavljaju pitanja svjedocima, nego takve postupke suca tretiraju kao pomoć jednoj ili drugoj stranci u sporu.

Stoga, treba ponoviti, predložena reforma kaznenog postupka i u našoj zemlji, između ostalog, zahtijeva korekciju duboko ukorijenjenih shvaćanja državnog odvjetnika i drugih subjekata kaznenog postupka o njihovim ulogama, rutinskom djelovanju i međusobnim odnosima, pa će nužno edukacija i samoedukacija državnih odvjetnika posebnu pozornost morati posvetiti i ovoj dimenziji funkcioniranja sposobnog i učinkovitog državnog odvjetnika tužitelja.

Zaključno, državno odvjetništvo bit će suočeno s kompliciranom regulativom pri postupanju s građanima prilikom prikupljanja obavijesti i s teškom zadaćom otkrivanja i istraživanja sve složenijeg, posebice gospodarskog i organiziranog kriminala. Predloženi novi model sasvim izvjesno pojačava odgovornost državnog odvjetnika, a implicira dobru kadrovsku popunjenost u državnom odvjetništvu.

Na kraju dodajemo da su stručnjaci izračunali da bi troškovi reforme kaznenog postupnog zakonodavstva u periodu od 2008. do 2010. godine mogli iznositi oko 194 milijuna kuna.

Od predviđenih sredstava za državno odvjetništvo predviđeno je oko 55 milijuna kuna. Određena sredstva trebala bi osigurati ovom državnom tijelu bržu pripremu za zadatke koji ih očekuju i koji su predviđeni reformom kaznenog postupnog zakonodavstva.

LITERATURA

1. Prijedlog Zakona o kaznenom postupku; Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, lipanj 2008.
2. Platforma za izmjenu ZKP
3. Mirjan Damaška, O nekim učincima stranački oblikovanog pripremnog postupka
4. Mirjan Damaška, *The Faces of Justice and State Authority*, 1986.
5. Mirjan Damaška, Sudbina anglo-američkih procesnih ideja u Italiji, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* br. 1/2006.
6. Brigitte Kelker, *Die Rolle der Staatsanwaltschaft im Starverfahren*
7. Presuda Vrhovnog SAD *Jonson v. United States* - općenita proklamacija o ulozi javnog tužitelja
8. Schlesinger, Baade, Damaška i Herzog, *Comparative Law*, 1988.
9. Tribunal za ratne zločine, Presuda žalbenog vijeća ICTY u slučaju Blaškić (IT 95-14A p. 268)
10. Tribunal za ratne zločine, Presuda žalbenog vijeća ICTY u slučaju Krstić (IT 98-33A p. 153)
11. Susan Hack *Epistemology legalized*, 2004.
12. Heidegger, *Model dijalektičkog stizanja znanja*, 1978.
13. Thibaut, Walker, Lind, *Adversary Presentation and Bias in legal Decisionmaking*, 1977.

14. Dorothea, Rzepka, Zur Fairness in deutschen Straverfahren, 2000.
15. Preporuke Ministarskog odbora Vijeće Europe o kriminalnoj politici i kaznenom pravosuđu Recommendation R(87)18 od 17.9.1987.; Recommendation R(95)12 od 11.9.1995.; Recommendation R(96)8 od 5.9.1996.; Recommendation R(97)13 od 10.9.1997.; Recommendation R(99)19 od 15.9.1999.; Recommendation Rec(2000)19 od 6.10.2000.; Recommendation Rec(2001)11 od 19.9.2001.; Recommendation Rec(2003)14 od 9.9.2003.; Recommendation on "special investigation techniques" od 20.4.2005.; Resolution (75)11; Recommendation (80)11; Recommendation (82)17; Recommendation (85)11; Recommendation (87)15; Recommendation (87)18, Recommendation (87)21; Recommendation (93)1; Recommendation (95)12; Recommendation (95)13; Recommendation (96)8; Recommendation (99)19; Recommendation (2000)2; Recommendation (2000)19; Recommendation (2001)11; Recommendation (2005)10 on "special investigation techniques"

Summary

PARTIES IN THE PRELIMINARY PROCEDURE: THE NEW POSITION OF THE PROSECUTOR

The authors describe the new position of the prosecutor in the criminal procedure. They consider that the Draft Criminal Procedure Act of July 2008 has consistently separated the function of collecting evidence for the prosecution, which is carried out in the preliminary procedure by the public prosecutor, from the function of deciding at this stage of the procedure, which is the right and duty of the judge of investigation. They mention the abolishment of investigation by the court in the preliminary procedure, and the introduction of investigation by the prosecutor, as well as the crime investigator who acts on the request of the public prosecutor, and, in some cases, on the request of the judge of investigation.

In the preliminary procedure, the public prosecutor alone or through other bodies conducts enquiries on criminal offences, and when there is a danger of adjournment, he or she alone may issue an order to conduct special enquiries on criminal offences with the temporary limitation of constitutional rights and freedoms, and conduct a search with subsequent convalidation by the court. Pursuant to the Draft Act, investigation is based on actions by the parties – the public prosecutor and the defence counsel – and begins with an order issued by the public prosecutor. Evidence collection procedures during investigation which impinge upon rights and freedoms are approved by the judge of investigation on the motion of the public prosecutor. The public prosecutor decides on the adjournment of criminal proceedings, negotiates and plea bargains with the accused. The public prosecutor examines the accused and the witnesses, and, in order to secure the presence of the accused, can order detention for 48 hours.

The authority of the public prosecutor has been enhanced in the case where the criminal report is dismissed. The public prosecutor may, through competent bodies, conduct a review of the operations of legal and natural persons, and seize monies, securities and documents.

The authors conclude that, following such a reform of the criminal procedure, the inherited and deeply enrooted behaviour of the participants in criminal proceedings, and their understanding of their own procedural roles, must significantly change, especially the mindsets of the public prosecutor, the defence counsel, and even the future judge of investigation. For this reason, training and self-training of public prosecutors is essential. This training must also pay special attention to the functional dimension of the "new" public prosecutor.